

Statsforvalteren i Agder

TILRÅDING OM UTVIDELSE AV
FERDSELSFORBUDET I
SJØFUGLRESERVATENE OG RAET
NASJONALPARKSØNE A I AGDER

DESEMBER 2023

Innholdsfortegnelse

Bakgrunn	3
Hjemmelsgrunnlag	3
Kunnskapsgrunnlag	4
SEAPOP og nasjonal overvåking	4
Regional-lokal overvåking i Agder	4
Spesifikke oppdrag og rapporter om hekketid og ferdselsforbud	4
Kort om sjøfuglsituasjonen i Agder	5
Sjøfuglenes utfordringer i hekketiden	5
Vurderinger rundt endring av ferdselsforbudet	7
Høring	9
Oppsummering av høringen	19
Statsforvalteren i Agders tilråding	19
Friluftsliv	20
Opprydding av marint avfall	20
Jakt	20
Kulturminner	21
Eiendomsretten og erstatning	21
Økonomi/forvaltning	22
Naturreservatene Øvre og Nedre Svinholmen i Flekkefjord og Gåseholmen i Kristiansand	22
Forslag til endringer i Agder	23
Vedlegg	24

Bakgrunn

Statsforvalteren i Oslo og Viken, Statsforvalteren i Agder og Statsforvalteren i Vestfold og Telemark har gjennom tildelingsbrevet for 2023 fått oppdrag fra Klima- og miljødepartementet om å vurdere behovet for å endre perioden med ferdselsforbud i sjøfuglreservater i Oslofjorden og Agder, og eventuelt gi tilråding om endring av verneforskriftene. Oppdraget kom som en oppfølging av tiltak T28 i *Helhetlig tiltaksplan for en ren og rik Oslofjord med et aktivt friluftsliv*. Som en del av Skagerrak, var det samtidig naturlig å vurdere tilsvarende endringer langs Agderkysten, hvor både økologi og utfordringer for sjøfuglene har store likhetstrekk.

De fleste sjøfuglreservatene i Agder ble opprettet tidlig på 1980-tallet. Alle verneområdene fra denne tiden innehar mer eller mindre identiske verneforskrifter med standardbestemmelser med små, lokale og spesifikke tilpasninger. Det er også standardiserte unntaksbestemmelser f.eks. for utøvelse av fiske for manntallsførte yrkesfiskere, og for beiting i samsvar med tidligere bruksmåte. Siden har det tilkommet noen få nye verneområder som også inneholder vern av sjøfuglene og deres hekkeområder. Særlig gjelder dette Raet nasjonalpark som har egne soner som tilsvarer sjøfuglreservatene.

Formålet med fredningene er å bevare livsmiljøet for plante- og dyrelivet i området, særlig ut fra hensynet til sjøfuglene og deres hekkeplasser. En sentral bestemmelse for å oppnå verneformålet er ferdselsforbudet som forbyr ilandstigning og all ferdsel i reservatene i tiden fra og med 15. april til og med 15. juli. Der sjøfuglreservatet er en holme i sjøen, er det forbudt å ferdes nærmere en 50 m fra holmen i ferdselsforbudstiden. I resten av året skal ferdselen foregå slik at plante- og dyrelivet minst mulig skades og forstyrres. I Aust-Agder ble det opprettet ett reservat i år 2000: Østre Ertholmen i Lillesand kommune. Her er ferdselsforbudet fra og med 15. april til og med 31. juli.

Dette betyr for Agder sin del at det er innført ferdselsforbud for å hindre forstyrrelser av sjøfugl fra og med 15. april til og med 15. juli i 55 verneområder. I ett verneområde er perioden 15. april til og med 31. juli. Dette gjelder fortrinnsvis naturreservater (sjøfuglreservater), men også noen soner innenfor Raet nasjonalpark. Tilrådingen gjelder totalt disse 56 verneområdene, jf. vedlegg nr. 1.

Hjemmelsgrunnlag

Sjøfuglreservatene ble i sin tid vernet med hjemmel i naturvernloven og siden naturmangfoldloven (nml.). Denne loven har i § 5 et forvaltningsmål som sier at artene skal ivaretas på lang sikt og at artene skal forekomme i levedyktige bestander i sine naturlige utbredelsesområder. I dette målet er også ivaretagelse av artenes funksjonsområder inkludert. Hekkeområder er kritisk viktige funksjonsområder for sjøfugl.

Begrepet «sjøfuglreservater» er en samlebetegnelse på naturvernområder som har formål å beskytte hekkeplasser, særlig med hensyn på sjøfugl i hekketiden. Sjøfuglreservater omfatter verneområder med ulik vernekategori, som naturreservater, biotopvernområder, og soner innenfor nasjonalparker. Nml. kapittel V omhandler områdevern. § 33 setter mål for områdevernet, herunder at verneområder skal bidra til bevaring av arter og truet natur. § 34 setter rammer for verneforskriftene og 4. ledd sier at innenfor rammen som gjelder for den enkelte vernekategori, kan Kongen i forskriften forby eller regulere ferdsel som i seg selv eller sammen med annen bruk kan motvirke formålet med vernet. § 35 om nasjonalparker sier i 2. ledd at ferdsel kan forbys i avgrensede områder dersom det er nødvendig

for å bevare dyr. § 37 om naturreservater sier i 3. ledd at et naturreservat kan totalfredes mot all ferdsel. § 38 om biotopvernområder sier at det kan fastsettes forbud mot ferdsel som kan påvirke eller forstyrre arten eller dens livsbetingelser.

Nml. § 7 sier at prinsippene i §§ 8 til 12 skal legges til grunn ved utøving av offentlig myndighet. Kunnskapen om sjøfuglenes hekketid, behov og bestandsutvikling er god og godt dokumentert både for Norge som helhet og for lokale forhold i Agder. Sjøfuglenes situasjon påvirkes av flere faktorer i tillegg til forstyrrelser, som mattilgang, sykdom, predasjon og klimaendringer. Kunnskapsgrunnlaget, jf. § 8 og grunnlaget for å vurdere samlet belastning, jf. § 10, har vi vurdert å være tilstrekkelig, og vi viser til eget kapittel om dette under. Vi legger derfor liten vekt på føre-var-prinsippet, jf. § 9 i denne saken. §§ 11 og 12 er ikke aktuelle her.

Kunnskapsgrunnlag

Det tilgjengelige kunnskapsgrunnlaget er omfattende. Statsforvalteren har i dette arbeidet i hovedsak brukt kildene oppsummert under for å fremme et forslag som ble sendt på lokal høring. Lenker til bakgrunnsstoff, rapporter og annet finnes her: www.Statsforvalteren.no/ferdselending

SEAPOP og nasjonal overvåking

Den norske bestanden utgjør 20-25 % av alle sjøfugler som hekker i Europa. Dette betyr at Norge har et betydelig nasjonalt og internasjonalt forvaltningsansvar for sjøfugl. SEAPOPs overvåking av hekkende sjøfugl viser en 30 % tilbakegang i hekkebestandene på fastlandet siden 2005. Flere av artene har vært i kontinuerlig tilbakegang siden overvåkingen startet for 30-50 år siden.

Regional-lokal overvåking i Agder

I tillegg til SEAPOP og de nasjonale overvåkingene, foregår det utstrakt lokal og regional overvåking langs kysten vår. I Agder har dette foregått siden starten av 1980-tallet. Fylkesmannen ga den gang i oppdrag til Norsk Ornitologisk Forening (nå Birdlife Norge) å overvåke sjøfuglreservatene som var blitt opprettet. Totaltelling, hvor man har forsøkt å kartlegge hele sjøfuglbestanden langs kysten, har også regelmessig blitt gjennomført. Birdlife har rapportert dette arbeidet i årvisse rapporter som dokumenterer tilstanden og bestandsutviklingen til sjøfuglene i fylket.

Spesifikke oppdrag og rapporter om hekketid og ferdselsforbud

Endring av tidspunktene for ferdselsforbudet er ikke et nytt tema i sjøfuglforvaltningen. Statsforvalteren har også tidligere sett på temaet. Allerede på begynnelsen av 2000-tallet kom det faglige begrunnede innspill om behovet for å forlenge perioden med ferdselsforbud. For å sikre et bedre grunnlag for å vurdere anmodningen, ble Birdlife bedt om å utrede forholdet mellom sjøfuglene, deres hekkeperioder og tidsrommet med ferdselsforbud nærmere. Rapporter og erfaringer fra dette arbeidet tas med videre i kunnskapsgrunnlaget for denne tilrådingen. Dette arbeidet ble fulgt opp med en rapport i 2022, som viser utviklingen for hekketidspunkt for de sjøfuglartene vi har tilstrekkelig data på i Skagerrak.

Kort om sjøfuglsituasjonen i Agder

«Sjøfugl» er en samlebetegnelse for fugler med sterk tilknytning til havet, men det finnes ingen presis definisjon, og hva som legges i begrepet vil variere. I verneformålene er fugle- og dyrelivet generelt nevnt, men med særlig vekt på hensynet til «sjøfuglene». Det vil derfor være naturlig å bruke begrepet i videste forstand i denne sammenhengen, og inkludere alle artene som er spesielt knyttet til det marine miljøet og sjøfuglreservatene spesielt.

SEAPOPs samlerapport for de første ti årene oppsummer situasjonen for norsk sjøfugl med at det er krise for mange av artene. Det rapporteres også om nedadgående trender på store deler av nøkkellokalitetene i årsrapportene fra overvåkingen. En del av disse nøkkellokalitetene er fra Agder.

Artssammensetningen av sjøfugl varierer stort langs norskekysten. I Skagerrak mangler mange av artene vi tradisjonelt har funnet i store kolonier og fuglefjell langs Nord-Vestlandet, som kritisk truet lomvi og lunde, eller den sterkt truede krykkja. Artssammensetningen varierer faktisk også noe mellom tidligere Aust- og Vest-Agder. Sjøfuglartene som dominerer i Agder er i hovedsak måker (svartbak, gråmåke, sildemåke, fiskemåke og hettemåke), skarv (storskarv og toppskarv), gjess (grågåås og hvitkinngås), terner (makrellterne) og ender (ærfugl og siland). I tillegg er vaderen tjeld utbredt som hekkefugl. Andre arter opptrer i mindre omfang eller sporadisk, og noen har tidligere hekket her, men er nå utgått. Arter som bør nevnes er gravand, sandlo, teist, havhest og tyvjo.

Lokalavdelinger av Birdlife Norge leverer årsrapporter som oppsummerer resultatene fra siste års overvåking, og setter resultatene i sammenheng for å vise utviklingen i Agder til de ulike artene over tid. Rapportene viser en nedslående negativ trend for noen av artene, men det har også kommet nye arter til som viser vekst og positiv trend. Veksten ser vi særlig hos grågåås, hvitkinngås og storskarv (mellomskarv). Mye av nedgangen finner vi i de store måkekoloniene, og særlig arten sildemåke viser en dramatisk nedgang i tidligere Vest-Agder. De utgjør en stor del av det totale antallet hekkende fugl som er forsvunnet.

Sjøfuglernes utfordringer i hekketiden

Hekkeperioden for sjøfugl strekker seg totalt sett over en stor del av våren og sommeren. Dette skyldes at artene har ulike hekkestrategier. Noen arter etablerer seg på hekkeplassene tidlig på våren, mens andre ikke er ferdige med å legge egg før langt ute i juni. Mellom artene er det også betydelig variasjon på hvor lang tid ungene trenger for å bli flygedyktige. Ærfugl etablerer seg på hekkeplassene fra begynnelsen av april og de store måkene gråmåke og svartbak allerede fra tidlig i mars. Andre arter er trekkfugler og ankommer landet senere på våren. Eksempler på dette er sildemåke og makrellterne hvor en betydelig del av ungene ikke er flygedyktige før i månedsskiftet juli/august. Tidsperiode for hekking kan også variere noe fra år til år på grunn av vær- og næringsforhold. I tillegg kan hekkeperioden forskyves dersom hekkeområdene blir påvirket av forstyrrelser eller predasjon i rugeperioden, ved at fuglene kan prøve på nytt og legge nye egg. Dagens periode med ferdselsforbud 15. april til 15. juli dekker ikke hele hekkeperioden for flere arter.

Ut fra artenes hekkebiologi ser vi særlig grunn til å forlenge tidsperioden for ferdselsforbudet på våren for:

- ærfugl som etablerer seg og legger egg fra begynnelsen av april.

Tilråding – utvidelse av ferdselsforbudet i sjøfuglreservater og nasjonalparker

- gråmåke som etablerer seg på hekkeplassen fra tidlig i mars
- svartbak som etablerer seg på hekkeplassen fra tidlig mars.
- storskarv som etablerer seg på hekkeplassen fra begynnelsen av april.

Ut fra artenes hekkebiologi ser vi særlig grunn til å forlenge tidsperioden for ferdselsforbudet på sommeren for:

- Fiskemåke hvor en betydelig andel av ungene ikke er flygedyktige 15. juli, og som normalt har unger som ikke kan fly i slutten av juli.
- Sildemåke hvor en stor andel av ungene ikke er flygedyktige 15. juli, og som normalt har noen unger som ikke kan fly i begynnelsen av august.
- Gråmåke hvor en andel av ungene ikke er flygedyktige 15. juli, og som kan ha unger som ikke kan fly i begynnelsen av august.
- Svartbak hvor en betydelig andel av ungene ikke er flygedyktige 15. juli, og som kan ha unger som ikke kan fly i begynnelsen av august.
- Makrellterne hvor en betydelig andel av ungene ikke er flygedyktige 15. juli, og som kan ha unger som ikke kan fly i begynnelsen av august.
- Storskarv hvor en stor andel av ungene ikke er flygedyktige 15. juli, og som normalt har noen unger som ikke kan fly i begynnelsen av august.
- Teist hvor sannsynligvis en andel av ungene ikke har forlatt reiret 15. juli.

Samlet er det grunnlag for å si at perioden fra 15. mars til 15. august dekker det meste av hekkeperioden for sjøfugl på Agder.

Sjøfuglene utsettes for en rekke stressfaktorer gjennom året som påvirker overlevelsen og hekkesuksessen for den enkelte art. Klimaforholdene har vist seg å forklare mye av variasjonen i sjøfuglenes hekkesuksess og overlevelse, og det er knyttet stor bekymring til hvordan de forventede klimaendringene vil påvirke våre viktigste sjøfuglbestander. Andre livshistorietrekk, som tidspunkt for egglegging, ser også ut til å endre seg med klima. Dette kan være et spesielt faresignal med tanke på den stadige oppvarmingen av våre havområder. Havoppvarmingen kan lett fremskynde tidspunktet for når sjøfuglenes næringstilgang er på topp. Dersom andre faktorer begrenser hvor tidlig sjøfuglene klarer å hekke vil dette ha dramatiske effekter på bestandenes hekkesuksess og videre rekruttering.

Forstyrrelser på hekkelokalitet vil være en slik faktor som begrenser sjøfuglenes anledning til å etablere seg i hekkeområdene og gå til hekking når forholdene er optimale. Antall dager fra fuglene ankommer hekkeområdet til egglegging varierer mellom artene. Ærfuglene kan bygge reir og legge egg få dager etter ankomst. Fiskemåker og hettemåker etablerer seg som regel 1-2 uker før egglegging, mens de store måkene kan etablere seg tidligere, fra månedsskiftet februar/mars i våre områder. Hekkesesongen kan deles i ulike perioder etter etableringen: egglegging, ruging, ungeperioden samt dato for når ungene kan fly og forlate kolonien.

Mange arter er forholdsvis sårbare for forstyrrelser også ved etablering og egglegging, spesielt om de blir holdt borte fra reiret slik at andre måker, eller spesielt kråker og ravn, kan spise eggene deres. Det er perioden for klekking som er mest sårbar, og da særlig opp mot overoppvarming av egg og små unger. Videre i hekkesyklusen er sårbarheten til måker og terner primært at unger blir utsatt for predasjon. På land vil ungene normalt flykte og gjemme seg, mens de stoler på kamuflasjen. Hos reirflyktende arter, som ærfugl, er det kun etablering i hekkeområdet, egglegging og rugeperiode som foregår på land. Så snart eggene er klekt, forlater ungene reiret og blir med mor ut på sjøen. Ærfuglkullene er sårbare for forstyrrelser også på vannet, spesielt om mor blir skremt bort fra ungekullet. Ungeoverlevelsen, og kondisjonen til ungene og foreldre i hekkeområdet, er en vesentlig forutsetning for å opprettholde gode sjøfuglbestander.

Hekkeforløpet til de ulike sjøfuglartene er godt dokumentert i litteraturen. For Agder sin del varierer antallet dager artene oppholder seg i reiområdet fra omkring 30 til rundt 80 dager.

Helberg et al. (2023) viser at det skjer forskyvinger i hekketiden for sjøfuglartene. Bare for den siste 10-årsperioden ser man at sjøfuglene hekker tidligere og tidligere. Størst endring fant de for sildemåke og gråmåke, med over seks dagers tidligere hekking over tiårsperioden. I deres sammenligning mellom hekketiden og ferdselsforbudet fant de også relativt store avvik både i forkant og etterkant av ferdselsforbudet. Det vil si at fuglene starter hekkingen før ferdselsforbudet trer i kraft, og at ungene ikke er flygedyktige når ferdselsforbudet er over. Det samme observerer Statsforvalteren gjennom den årlige forvaltningen av sjøfuglreservatene. Særlig gjess og ærfugl går i gang tidlig om våren før ferdselsforbudet, og det er flere arter som ikke har flygedyktige unger når ferdselsforbudet er over. I Agder gjelder det spesielt sildemåka, som hekker betydelig senere enn de andre måkene man finner i koloniene. For noen arter er det også stor spredning i hekketidspunkt. Det kan skyldes forstyrrelser tidlig i hekkeforløpet / predasjon, som gjør at fuglene kan forsøke å legge om (starte på nytt) et annet sted. Dette er med på å forskyve hekkeperioden utover i sesongen.

Vurderinger rundt endring av ferdselsforbudet

Årsakene til nedgangen til sjøfuglene er sammensatt, men en del kan tilskrives forstyrrelser i hekketiden. Ferdselsforbudet som er satt i flertallet av våre verneområder stammer fra slutten av 70-tallet, tidlig 80-tall. De fleste sjøfuglreservatene ble opprettet da, gjennom verneplan for sjøfugl. Mye har skjedd siden den gang. Klimaendringer har ført til forskyvinger i hekketider, bruken av skjærgården har endret seg dramatisk og nye rovdyr har kommet til, for å nevne noe. Sett i sammenheng med nedgangen i bestandene til noen kjente sjøfuglarter, er det på sin plass å undersøke om justeringer av ferdselsforbudet kan hjelpe på situasjonen.

Verneområdene er opprettet spesifikt for å ta vare på fuglelivet, spesielt med hensyn på sjøfuglene og deres hekkeplasser. Ferdselsforbudet sammen med forbudet mot å foreta inngrep som kan endre naturgitte forhold (bl.a. byggeforbud) er de viktigste bestemmelsene for å ivareta sjøfuglene og sikre hekkeplassene på lang sikt i reservatene. Allerede ved opprettelsen på 80-tallet, ble det stilt spørsmål om ferdselsforbudet var tilstrekkelig for å skjerme sjøfuglene nok i den sårbare hekketiden. Perioden som den gang ble valgt, var et kompromiss bl.a. mellom datidens friluftslivsinteresser og sjøfuglenes behov. Med naturkrisen og nytt fokus på bevaring av natur, som Norge har forpliktet seg til gjennom Naturavtalen, må vi vurdere disse interessene og behovene på nytt. FNs bærekraftsmål 15, «Livet på

land», utpeker seg som et av bærekraftsmålene hvor Norge skårer dårligst. En bedre sikring av sjøfuglene i hekketiden vil være et lite bidrag i riktig retning for å redusere tap av biologisk mangfold og verne truede arter i tråd med handlingsplanen «Mål med mening» (Meld. St. 40), som Stortinget vedtok 5. april 2022. Temaet sjøfugl berører også bærekraftsmålet «Livet i havet», hvor det er et delmål å forvalte og beskytte økosystemene i havet og langs kysten på en bærekraftig måte.

Premisset er at sjøfuglreservater med ferdselsforbud har en positiv effekt for sjøfuglene ved at det reduserer antall menneskelige forstyrrelser i hekketiden. Dette er en relativt åpenbar forutsetning, som også er vist i en rekke studier. Når vi først bruker dette virkemiddelet i våre reservater, bør vi samtidig sikre at det gir maksimal effekt. Spesielt når vi ser det i sammenheng med bestandsnedgangen til flere arter. Samlet er det grunnlag for å si at perioden f.o.m. 15. mars t.o.m. 15. august dekker det meste av hekkeperioden for sjøfuglene i Agder.

Samtidig som vi registrerer at mange arter har en hekkeperiode som strekker seg ut over tiden med ferdselsforbud, ser vi også at aktiviteten i skjærgården er økende. Nye rekreasjonsformer er kommet til, som ikke eksisterte da verneområdene ble opprettet. Det er en ny situasjon vi må forholde oss til, og den nye kunnskapen tilsier at vi bør gjøre nye vurderinger omkring ferdselsforbudet og dets virkninger. Kongelig Norsk Båtforbund (KNBF) har fått gjennomført Båtlivsundersøkelsen 2022. Undersøkelsen gir et representativt bilde av norsk fritidsbåtliv anno 2022. Oppsummeringen av denne nasjonale undersøkelsen viser at båtlivet i Norge står svært sterkt. 26,1 % av norske husstander har en eller flere fritidsbåter. Undersøkelsen estimerer godt over 1 million fritidsbåter i Norge. Det er en økning på ca. 120 000 båter siden 2017, eller en vekst på 40 % på ti år. I Agder alene har vi 74 000 fritidsbåter fordelt på 43 000 husstander. Salget av de mindre båtene er økende, og særlig kajaker og kanoer. Mindre båter gir andre typer opplevelser og muligheter. Hele en av fire sier de benytter båten som transport til «utilgjengelige steder» for å gå i land. Samtidig sier 84,2 % at naturopplevelse oppleves som det viktigste når man er ute og ferdes i fritidsbåt.

Sjøfuglreservatene i Agder utgjør bare en veldig liten del av skjærgården. Steel, C. (2003) oppgir at i underkant av ca. 3 % av skjærgårdens øyareal i Agder er sjøfuglreservat. Mange av disse områdene ligger i tillegg svært eksponert, eller er på en annen måte ugunstige eller lite tilgjengelig for ordinært friluftsliv. Sjøfuglreservatene utgjør derfor en meget liten del av tilgjengelig areal for fritidsbåtfolket.

Aktsomhetsplikten i naturmangfoldloven § 6 legger føringer for bærekraftig bruk, og hvordan man skal opptre for å unngå skade på naturmangfoldet. I praksis sier aktsomhetsplikten at det ikke er greit å bevege seg inn i sjøfuglreservatene når fuglene fortsatt hekker, selv om ferdselsforbudet er opphevet. Denne bestemmelsen kan være vanskelig tilgjengelig for folk flest, men mange vil nok ha en ryggmargsrefleks for at det ikke er greit å skremme eller forstyrre hekkende fugl. I forvaltningen brukes denne lovparagrafen aktivt for å ivareta hekkende fugl. Et ferdselsforbud med egen forbudsbestemmelse vil sikre sjøfuglene bedre enn kun forvaltning gjennom aktsomhetsplikten.

Endring av ferdselsforbudet har vært på høring i tre fylker fra indre Oslofjord til Agder. Statsforvalteren i Agder vurderer det som en styrke og forenkling, dersom det innføres ferdselsforbud i samme tidsperiode for hele Skagerrakkysten. Dette bidrar til en mer helhetlig og enklere forvaltning, som er lettere å håndheve i praksis. Vi mener også det bidrar til å gjøre det lettere for dem som ferdes på sjøen å forholde seg til regelverket, når dette samordnes mellom fylkene. Statsforvalteren i Agder mener sjøfuglbehovene som er lagt til grunn i høringen ikke dokumenterer behov for differensiert forvaltning av ferdselsforbudet i dette området.

Høring

Med bakgrunn i ovennevnte momenter, la Statsforvalteren i Agder ut på høring i perioden 15. september – 1. november 2023, forslaget om å utvide tiden med ferdselsforbud i sjøfuglreservater og nasjonalparker. Vi ba spesielt om kommentarer til følgende spørsmål:

- Ferdelsforbud i sjøfuglreservater og andre vernesoner hvor formålet er å ivareta sjøfugl. Utvidelse fra dagens forbud f.o.m. 15. april t.o.m. 15. juli til ny periode: f.o.m. 15. mars t.o.m. 15. august.
- Samordning av ferdselsforbudet langs kysten i Skagerrak, for å forenkle regelverket (Oslo-Viken, Vestfold-Telemark samt Agder).

Høringsforslaget ble annonsert i følgende 3 aviser som dekker Agder bredt: Agderposten, Fedrelandsvennen og Avisen Agder. I tillegg ble det annonsert på Statsforvalterens hjemmeside og spredd på diverse Facebook-sider. Høringsbrev ble sendt ut til grunneierne (152 stk.) og følgende andre høringsinstanser: Risør -, Tvedestrand -, Arendal -, Grimstad -, Lillesand -, Kristiansand -, Lindesnes -, Lyngdal -, Farsund – og Flekkefjord kommuner, Birdlife Norge, Birdlife Agder, Norsk zoologisk forening Sørlandsavdelingen, Aust-Agder turistforening, Lillesand og omegn turistforening, Flekkefjord og oplands turistforening, DNT Sør, NJFF Aust-Agder, Fylkessekretærene NJFF, Kystverket, Kystverket Arendal, Fiskerlaget Sør, Friluftsrådet Sør, Midt-Agder friluftsråd, Agder fylkeskommune, Naturvernforbundet i Agder, - Lindesnes, - Kristiansand, - Arendal og – Lillesand, Forum for natur og friluftsliv Agder, Norges Padleforbund, Norges dykkeforbund, Kongelig Norsk båtforbund, Norges bondelag Agder og Norges bonde- og småbrukarlag.

Statsforvalteren i Agder mottok 26 merknader/innsspill til høringen. Et kort sammendrag av hovedinnholdet i innspillene og Statsforvalterens vurdering av dem følger nedenfor. Alle innkomne innspill følger i sin helhet som vedlegg til vår tilråding til Miljødirektoratet.

Torgrim Rygnestad:

Han støtter fullt opp om høringsforslaget og peker på at samordning av regelverket gjør det lettere å forholde seg til langs hele kysten.

Emma Reisvaag Sunde:

Hun mener ferdselsforbudet er unødvendig, og har observert som nabo til sjøfuglreservat at fuglene ikke bryr seg om båter og folk. Hun ønsker heller andre former for mer dynamisk vern, slik at det enkelt kan oppheves der det ikke er fugler. Hun påpeker at jakt på mink er viktig.

Statsforvalterens kommentar: *Hvordan fuglene reagerer på forstyrrelser varierer fra art til art. I tillegg vil det kunne forekomme forskjellig atferdsmønster innenfor arten på situasjoner ut fra sted og erfaring. Statsforvalteren mener likevel det er godt dokumentert i kunnskapsgrunnlaget generelt negative konsekvenser av forstyrrelser i hekketiden. Vi mener ferdselsforbudet vil virke preventivt og forhindre unødig menneskelig aktivitet på hekkelokalitetene.*

NJFF Vest-Agder:

Regionstyret har ingen innvendinger mot utvidet ferdselsforbud.

Kristiansand kommune (By og stedsutvikling):

By og stedsutvikling er positive til økte livsbetingelser for sjøfugl, men helst ikke på bekostning av friluftslivet. De mener at mange av de 9 sjøfuglreservatene i Kristiansand kommune er viktige for friluftslivet og nevner spesielt Store Lyngholmen, Songvaar og Grønningen. Grønningen og Oksøy er kystledestinasjoner. De frykter ferdselsforbudet vil begrense bruken, og foreslår at ferdselsforbudet kun utvides i forkant av dagens, fra 15. april til 15. mars. Utvidelse i bakkant frem til 15.08 vil være en stor ulempe for friluftslivet, mener de.

Statsforvalterens kommentar: *Friluftsliv og allmennhetens tilgang til natur er viktige hensyn, og tiltak som innebærer begrensninger på dette blir nøye vurdert. Sjøfuglreservatene i Agder utgjør bare en veldig liten del av det som kan kalles skjærgården. Steel.C. (2003) oppgir at i underkant av 3 % av skjærgårdens øyareal i Agder er sjøfuglreservat. En enkel GIS-analyse tyder på «landområdene» med ferdselsforbud utgjør en enda mindre andel av kystlandskapet. I tillegg har mange av sjøfuglreservatene begrenset verdi for friluftslivet pga. blant annet sin beliggenhet og/eller topografi. Noen av områdene benyttes i dag til friluftsliv, i hovedsak på sommeren, men samlet sett vurderer vi at forlengelse av ferdselsforbudet i sjøfuglreservatene og nasjonalparkerne, vil ha en liten påvirkning på allmennhetens mulighet for friluftsliv i Agders skjærgård. Det samme gjelder i stor grad også i Kristiansand.*

Sjøfuglreservatene har egne unntaksbestemmelser for å sikre drift, tilsyn og vedlikehold av fyrvesenets/Kystverkets anlegg. Disse bestemmelsene ble laget for å ivareta sikkerheten til sjøs gjennom en praktisk og funksjonell drift av bl.a. fyrstasjonene. Teknologisk utvikling har sørget for modernisering, og at vi nå har ubemannede fyr. Farledene har nylig fått oppgradert lykter og annen merking som krever minimalt med vedlikehold. I tillegg til fyrenes navigasjonsmessige verdi er fyrene og sjømerkene ofte spektakulære konstruksjoner med stor symbolverdi, og kan være kulturminner. Framleie og annen bruk av bygningsmassen til Kystverket mener Statsforvalteren må foregå på sjøfuglernes premisser utenfor forbudstiden, eller innenfor rammene som er satt i egne unntaksbestemmelser som fortsatt gjelder.

Grunneier Jan Harald Syvertsen:

Han påpeker at han driver som sauebonde, bruker flere reservater som beiteområder, og regner med at ferdselsforbudet ikke får noen innvirkning på beitebruk og skjøtsel. Han ønsker ikke utvidelse i forkant fordi det gagnar mest grågåsa, som er et problem mht. beiting på dyrket mark. Han ser poenget med utvidelse av ferdselsforbudet for ungene som ikke er flygedyktige, men mener folk stort sett uansett unngår reservatene fordi man er vant med at områdene er sjøfuglreservat og fredet. Han ønsker heller at det henstilles gjennom informasjon om at folk holder seg borte fra reservatene. Han mener også at utvidet ferdselsforbud i reservatene vil føre til ytterligere press på de andre øyene/områdene hvor det også hekker fugler. Han mener utvidet ferdselsforbud er bra for sauer på beite, for da får de ro og fred. Han er også bekymret for andre forhold som påvirker sjøfuglene negativt, som mattilgang, forsøpling/oljeutslipp og klimaendringene, og ønsker andre mer drastiske endringer som påvirker sjøfuglene mer enn ferdselsforbudet. Han ser ikke at det er behov for å

samordne regelverket langs kysten, og påpeker at han ønsker egne unntak for grunneierne slik at de kan være på tur på egen eiendom.

Statsforvalterens kommentar: *Sjøfuglreservatene har egen unntaksbestemmelse som ivaretar beiting i samsvar med tidligere bruksmåte og nødvendig ferdsel i denne forbindelse. Statsforvalteren legger til grunn at bestemmelsen, eller tilsvarende, videreføres i utvidelsestiden.*

Utviklingen i bestanden av grågås har medført, og medfører, utfordringer for jordbruket. Grågås hekker ganske jevnt fordelt langs hele kysten på Agder, og enkelte steder i innlandet. Det vil si at de hekker både utenfor og inne i sjøfuglreservatene, og vi har ikke informasjon som tilsier at sjøfuglreservatene er av særlig betydning for grågåsas bestandsutvikling. Sjøfuglreservatene utgjør kun en liten del av skjærgården, og er i hovedsak opprettet for å bevare viktige hekkeplasser for kolonihekkende sjøfugl. Vår vurdering er at forvaltning av sjøfuglreservater, og ferdselsrestriksjoner i denne sammenheng, ikke har noen nevneverdig påvirkning på bestanden av grågås i Agder. I tillegg tyder overvåkingen fra Vest i Agder på at toppen på bestandsutviklingen i reservatene er nådd, da utviklingen fra 2017 har vært synkende. Basert på dette mener vi at en forlengelse av ferdselsforbudet i forkant av dagens, til 15. mars, ikke vil virke nevneverdig bestandsfremmende på grågås.

Denne saken dreier seg kun om tidsrom for perioden med ferdselsforbud i sjøfuglreservatene. Av hensyn til sjøfuglene er det flere tiltak som kan bedre på situasjonen, men vi går ikke nærmere inn på det her.

Naturvernforbundet Lillesand:

De støtter forslaget fullt ut, men nevner ikke samordning av regelverket spesielt.

Grunneier Geir Inge Vik:

Han er i utgangspunktet positiv til utvidelse av ferdselsforbudet. Basert på egne erfaringer på Gåseholmen, mener han at utvidelse frem til 15. august er unødvendig lenge. Han ønsker heller at perioden blir fra 15. mars til 31. juli/1. aug. Han foreslår også egne unntak for grunneierne. F.eks. at de kan foreta egne vurderinger på stedet dersom fuglene er flygdyktige/har forlatt hekkeplassen. Dersom det blir tilfelle, kan forbudet godt vare frem til 15. aug.

Statsforvalterens kommentar: *Hekkeperioden for sjøfugl varierer fra art til art. Samlet er det grunnlag for å si at perioden fra 15. mars til 15. august dekker det meste av hekkeperioden for sjøfugl som gruppe. Dagens periode med ferdselsforbud 15. april til 15. juli dekker ikke hele hekkeperioden for flere arter. Selv om enkelte sjøfuglreservater har hatt kolonier av samme art gjennom mange år, viser overvåkingen av sjøfuglreservater gjennom flere tiår at sjøfuglenes bruk av hekkeplassene vanligvis ikke er stabil, men er generelt i endring. Både antall hekkende fugl og hvilke arter som hekker endrer seg over tid. For en langsiktig bevaring og forvaltning av sjøfuglenes hekkeplasser er det derfor nødvendig med en periode med ferdselsforbud som omfatter sjøfugl generelt, og ikke av hensyn til enkelte arter. På Gåseholmen har det tidligere hekket en stor koloni fiskemåke og terner. Disse er nå forsvunnet, og i hovedsak hekker nå arter som svartbak, ærfugl og grågås, som gjerne vil være ferdige før 15. august.*

For å begrense ulempen for eierne av eksisterende hytte på Gåseholmen vil vi tilråde et unntak som innebærer lovlig ferdsel for eierne i sjøfuglreservatet etter 15. juli, men bare dersom hekkende sjøfugl

har forlatt området. For allmennheten foreslår vi at perioden med ferdselsforbudet vil være som for de andre sjøfuglreservatene.

Holger Reisvaag m.fl.:

Han forteller om egne erfaringer fra Jakobsholmen naturreservat. Han har observert at fuglene bryr seg lite om folk, men om rovfugl og særlig hubro. Han mener at ferdselsforbudet godt kan utvides, men anbefaler andre tiltak som mer dynamisk vern, midlertidig vern der det trengs. Han foreslår at hubro kan tas ut når bestanden er bærekraftig, til fordel for sjøfuglene.

Statsforvalterens kommentar: *Hvordan fuglene reagerer på forstyrrelser varierer fra art til art. I tillegg vil det kunne forekomme forskjellig atferdsmønster innenfor arten på situasjoner ut fra sted og erfaring. Statsforvalteren mener likevel det er godt dokumentert i kunnskapsgrunnlaget generelt negative konsekvenser av (menneskeskapte) forstyrrelser i hekketiden. Vi mener ferdselsforbudet vil virke preventivt og forhindre unødig menneskelig aktivitet på hekkelokalitetene. Statsforvalteren anser uttak av naturlig tilhørende predatorer, som andre rovfugl i området, som uaktuelt. Det brukes imidlertid store ressurser på å bekjempe fremmede skadelig predatorer som amerikansk mink.*

Vest-Agder Bonde og småbrukarlag:

De har snakket med flere berørte personer og sender et oppsummert sammendrag av samtalene. Mange mener det er litt mye å utvide 4 uker i begge retninger – to uker mener flere er et greit kompromiss. De peker også på at grågåsa er et problem for jordbruksnæringen.

Statsforvalterens kommentar: *Utviklingen i bestanden av grågås har medført, og medfører, utfordringer for jordbruket. Grågås hekker ganske jevnt fordelt langs hele kysten på Agder, og enkelte steder i innlandet. Det vil si at de hekker både utenfor og inne i sjøfuglreservatene, og vi har ikke informasjon som tilsier at sjøfuglreservatene er av særlig betydning for grågåsas bestandsutvikling. Sjøfuglreservatene utgjør kun en liten del av skjærgården, og er i hovedsak opprettet for å bevare viktige hekkeplasser for kolonihekkende sjøfugl. Vår vurdering er at forvaltning av sjøfuglreservater, og ferdselsrestriksjoner i denne sammenheng, ikke har noen nevneverdig påvirkning på bestanden av grågås i Agder. I tillegg tyder overvåkingen fra Vest i Agder på at toppen på bestandsutviklingen i reservatene er nådd, da utviklingen fra 2017 har vært synkende. Basert på dette mener vi at en forlengelse av ferdselsforbudet i forkant av dagens, til 15. mars, ikke vil virke nevneverdig bestandsfremmende på grågås.*

Hekkeperioden for sjøfugl varierer fra art til art. Kunnskapsgrunnlaget viser at det samlet er grunnlag for å si at perioden fra 15. mars til 15. august dekker det meste av hekkeperioden for sjøfugl som gruppe. Dagens periode med ferdselsforbud 15. april til 15. juli dekker ikke hele hekkeperioden for flere arter. Både antall hekkende fugl og hvilke arter som hekker endrer seg over tid. For en langsiktig bevaring og forvaltning av sjøfuglenes hekkeplasser er det derfor nødvendig med en periode med ferdselsforbud som omfatter sjøfugl generelt, og ikke av hensyn til enkelte arter.

Sjøfuglreservatene har egen unntaksbestemmelse som ivaretar beiting i samsvar med tidligere bruksmåte og nødvendig ferdsel i denne forbindelse. Statsforvalteren legger til grunn at bestemmelsen, eller tilsvarende, videreføres i utvidelsestiden, og mener at dette sikrer at utvidelsen får små og akseptable konsekvenser for landbruksnæringen.

Grunneier Sverre Gunnar Syvertsen:

Han er imot utvidelse utover 15. juli. Slettingen er viktig sauebeite og en fin ferieplass. Han vil som grunneier ha rett til å bruke holmen gjennom året. Han viser til at Slettingen har vært fredet i flere tiår uten at dette har gitt økning i bestanden.

Statsforvalterens kommentar: *Sjøfuglreservatene har egen unntaksbestemmelse som ivaretar beiting i samsvar med tidligere bruksmåte og nødvendig ferdsel i denne forbindelse. Statsforvalteren legger til grunn at bestemmelsen, eller tilsvarende, videreføres i utvidelsestiden, og mener at dette sikrer at utvidelsen får små og akseptable konsekvenser for landbruksnæringen.*

Grunnloven verner om privat eiendomsrett på overordnet nivå. Grunnlovens § 105 sier: «Fordrer statens tarv at noen må avgi sin rørlige eller urørlige eiendom til offentlig bruk, så bør han eller hun ha full erstatning av statskassen.» Dersom det offentlige trenger privat grunn til for eksempel utvidelse av en vei, kan dette bare gjøres mot erstatning til grunneieren. Grunnloven beskytter ikke eieren mot rådighetsbegrensninger. Slike kan innføres gjennom ordinær lovgivning. Byggeforbudet i strandsonen er eksempel på innskrenkning i eiendomsretten som eieren må akseptere uten å ha krav på erstatning fra det offentlige. Etter naturmangfoldloven kan det bestemmes at områder skal være fredet når dette ansees ønskelig av vitenskapelige eller historiske grunner, eller på grunn av områdenes naturskjønnhet eller egenart. Sjøfuglreservatene og nasjonalparken er opprettet med hjemmel i naturvernlovgivningen for å ta vare på sjøfuglene, og Statsforvalteren mener en noe redusert mulighet for ferdsel gjennom deler av året for bruk av sjøfuglreservater til turområder/ferieplass, ikke bør vesentlig vektlegges i denne saken.

NJFF Aust-Agder:

De støtter forslaget til Statsforvalteren. Det er behov for mer vern til sjøfuglen i en kritisk periode, skriver de, men nevner ingenting om samordning av regelverk.

Ræet nasjonalparkstyre:

Styret støtter utvidelse i hele den foreslåtte perioden. De spiller også inn flere andre tiltak som aktuelle. Det foreslås bl.a. utvidelse av areal, nye vernesoner/ reservater samt at man bør vurdere å verne rasteområder/furasjeringsområder. De viser også til eksempler fra dansk sjøfuglforvaltning/ dynamisk vern.

Statsforvalterens kommentar: *Denne saken dreier seg kun om tidsrom for perioden med ferdselsforbud i sjøfuglreservatene. Av hensyn til sjøfuglene er det flere tiltak som kan bedre på situasjonen, men vi går ikke inn på det her.*

ORF verneområdestyre:

Styret støtter utvidelsen av forbudstiden, men mener det ikke er godt nok begrunnet behov for ferdselsforbud etter 1. august. De anbefaler 15. mars til 31. juli.

Statsforvalterens kommentar: *Det er et solid faglig grunnlag for å kunne si at perioden med ferdselsforbud til 15. juli ikke dekker hele hekkeperioden for flere arter. Eksempler på dette er sildemåke og makrellterne, hvor en betydelig del av ungene ikke er flygedyktige før i månedsskiftet juli/august. Selv om hovedtyngden av sjøfuglungene er flygedyktige 31. juli, viser det seg at en god*

del av ungene ikke er flygedyktige før et godt stykke ut i august for flere arter. Forstyrrelser og predasjon kan også medføre forsinket leggetidspunkt, eller omlegging av kull. Dette medfører også at sårbarheten forskyves tilsvarende utover i sesong. Vi vet også at sjøfuglene er sårbare etter at de er blitt flygedyktige, slik at et ferdselsforbud som strekker seg litt lenger enn «flygedyktighet» vil kunne være positivt for sjøfuglene.

Grunneier Eivind Kaaløy:

Han gir noen egne betraktninger fra Valløy sjøfuglreservat. Svartbaken er en sildemåkepredator og ferdselsforbudet er årsak og tilrettelegger for predasjon. Han mener det er manglende behov for vern. Han mener høringen mangler informasjon om hvilke endringer man ønsker å gjennomføre, og at det er en uforholdsmessig inngripen i eiendomsretten. Vernet tilrettelegger også for turisme og økt besøk/forstyrrelse. Han mener grunneierkompensasjon og erstatning er en forutsetning. Han mener også at det vil være uhensiktsmessig å samordne regler, da det finnes ulike behov for vern på de ulike stedene.

Statsforvalterens kommentar: *Statsforvalteren mener det tydelig kommer frem av høringen at det er utvidelse av ferdselsforbudet man vurderer i denne saken. I tillegg ble det spurt om synspunkter på å samordne ferdselsforbudet fra Svenskegrensen i øst t.o.m. Agder i vest.*

Svartbaken er en kjent predator i fuglekolonier, og derfor er det viktig å unngå menneskelige forstyrrelser som medfører at svartbaken kan predatere på andres unger i sjøfuglkoloniene. En utvidelse av ferdselsforbudet vil kunne medvirke til dette.

Grunnloven verner om privat eiendomsrett på overordnet nivå. Grunnlovens § 105 sier: «Fordrer statens tarv at noen må avgi sin rørlige eller urørlige eiendom til offentlig bruk, så bør han eller hun ha full erstatning av statskassen.» Dersom det offentlige trenger privat grunn til for eksempel utvidelse av en vei, kan dette bare gjøres mot erstatning til grunneieren. Grunnloven beskytter ikke eieren mot rådhetsbegrensninger. Slike kan innføres gjennom ordinær lovgivning. Byggeforbudet i strandsonen er eksempel på innskrenkning i eiendomsretten som eieren må akseptere uten å ha krav på erstatning fra det offentlige. Etter naturmangfoldloven kan det bestemmes at områder skal være fredet når dette ansees ønskelig av vitenskapelige eller historiske grunner, eller på grunn av områdenes naturskjønnhet eller egenart. For å få erstatning som følge av vern, må man ha lidd et økonomisk tap som følge av vernet. Statsforvalteren mener en utvidelse av ferdselsforbudet med all sannsynlighet ikke medfører saklig grunn til erstatning – det finnes lang historikk/lovanvendelse på dette.

Statsforvalteren mener det er dokumentert i den parallelle høringen (fra Agder til Svenskegrensen) at sjøfuglenes behov i hekketiden i dette området, sammenfaller i stor grad. Vurdert ut fra dette mener Statsforvalteren det vil være forvaltningsmessige fordeler med et samordnet regelverk.

Agder bondelag:

De er imot utvidelse fra 15. april til 15. mars fordi de mener det kun gagnar grågåsa, som er et problem for bøndene på Agder. De mener det blir for enkelt å kjøre en samordning fordi behovene er så ulike langs kysten. Agder har tradisjon for å slippe dyr på beite, og det må kunne fortsette. De mener at dersom det innføres utvidet ferdselsforbud, må det være unntak for grunneiere slik at de kan gå tur på egen eiendom.

Statsforvalterens kommentar: Utviklingen i bestanden av grågås har medført, og medfører, utfordringer for jordbruket. Grågås hekker ganske jevnt fordelt langs hele kysten på Agder, og enkelte steder i innlandet. Det vil si at de hekker både utenfor og inne i sjøfuglreservatene, og vi har ikke informasjon som tilsier at sjøfuglreservatene er av særlig betydning for grågåsas bestandsutvikling. Sjøfuglreservatene utgjør kun en liten del av skjærgården, og er i hovedsak opprettet for å bevare viktige hekkeplasser for kolonihekkende sjøfugl. Vår vurdering er at forvaltning av sjøfuglreservater, og ferdselsrestriksjoner i denne sammenheng, ikke har noen nevneverdig påvirkning på bestanden av grågås i Agder. I tillegg tyder overvåkingen fra Vest i Agder på at toppen på bestandsutviklingen i reservatene er nådd, da utviklingen fra 2017 har vært synkende. Basert på dette mener vi at en forlengelse av ferdselsforbudet i forkant av dagens, til 15. mars, ikke vil virke nevneverdig bestandsfremmende på grågås.

Sjøfuglreservatene har egen unntaksbestemmelse som ivaretar beiting i samsvar med tidligere bruksmåte og nødvendig ferdsel i denne forbindelse. Statsforvalteren legger til grunn at bestemmelsen, eller tilsvarende, videreføres i utvidelsestiden, og mener at dette sikrer at utvidelsen får små og akseptable konsekvenser for landbruksnæringen.

Statsforvalteren mener det er dokumentert i den parallelle høringen (fra Agder til Svenskegrensen) at sjøfuglenes behov i hekketiden i dette området, sammenfaller i stor grad. Vurdert ut fra dette mener Statsforvalteren det vil være forvaltningsmessige fordeler med et samordnet regelverk.

Grunnloven verner om privat eiendomsrett på overordnet nivå. Grunnlovens § 105 sier: «Fordrer statens tarv at noen må avgi sin rørlige eller urørlige eiendom til offentlig bruk, så bør han eller hun ha full erstatning av statskassen.» Dersom det offentlige trenger privat grunn til for eksempel utvidelse av en vei, kan dette bare gjøres mot erstatning til grunneieren. Grunnloven beskytter ikke eieren mot rådhetsbegrensninger. Slike kan innføres gjennom ordinær lovgivning. Byggeforbudet i strandsonen er eksempel på innskrenkning i eiendomsretten som eieren må akseptere uten å ha krav på erstatning fra det offentlige. Etter naturmangfoldloven kan det bestemmes at områder skal være fredet når dette ansees ønskelig av vitenskapelige eller historiske grunner, eller på grunn av områdenes naturskjønnhet eller egenart. Sjøfuglreservatene og nasjonalparken er opprettet med hjemmel i naturvernlovgivningen for å ta vare på sjøfuglene, og Statsforvalteren mener en noe redusert mulighet for ferdsel gjennom deler av året for bruk av sjøfuglreservater til turområder, ikke bør vesentlig vektlegges i denne saken.

Petter Høge:

Han er innforstått med utvidelsen.

BIRDLIFE VEST-AGDER:

Foreningen støtter forslaget om utvidelse i begge ender fullt ut. De spiller inn at dersom det er aktuelt med andre endringer prioriterer de slik: Viktigste med utvidelse i bakkant til 31. juli, dernest 15. august, så utvidelse i forkant til 1. april og sist 15. mars. De påpeker en observert forskyving av hekketiden utover i sesong i vestre deler av Agder, som ikke er fanget opp i materialet til Helberg et

Tilråding – utvidelse av ferdselsforbudet i sjøfuglreservater og nasjonalparker

al. (2023). De påpeker også at sjøfuglen er sårbar selv om den er flyvedyktig, og at ungene er avhengige av foreldrebeskyttelse/unngå forstyrrelser langt etter flygedyktig alder.

RAET GRUNNEIERLAG v/ Åsulv Espeland:

Han skriver at tidsrommet for utvidelse er fornuftig, men har spørsmål om hvor i Raet NP dette gjelder? Han påpeker at grunneierne må varsles og få uttale seg.

Statsforvalterens kommentar: *Det fremkommer av høringen at forslaget gjelder sjøfuglreservatene og nasjonalparker (i Raet NP) for sjøfugl i Agder. Grunneiere i disse områdene har fått tilsendt høringen og mulighet til å uttale seg. I tillegg er høringen annonsert i avis og tilgjengelig på Statsforvalterens nettside.*

KYSTGRUNNEIERLAGET SØR v/ Reidun Eigebekk:

Hun sier grunneierlaget representerer 80 grunneiere langs kysten, og mener det er viktig å lytte til grunneierne. Utover dette lurer hun på hva ferdselsforbudet vil innebære for grunneierne, og at ferdselsforbudet ikke bør gjelde for eierne. Hun mener også det er viktig med husdyr på holmene for å hindre overgroing.

Statsforvalterens kommentar: *Sjøfuglreservatene har egen unntaksbestemmelse som ivaretar beiting i samsvar med tidligere bruksmåte og nødvendig ferdsel i denne forbindelse. Statsforvalteren legger til grunn at bestemmelsen, eller tilsvarende, videreføres i utvidelsestiden, og mener at dette sikrer at utvidelsen får små og akseptable konsekvenser for landbruksnæringen.*

Grunnloven verner om privat eiendomsrett på overordnet nivå. Grunnlovens § 105 sier: «Fordrer statens tarv at noen må avgi sin rørlige eller urørlige eiendom til offentlig bruk, så bør han eller hun ha full erstatning av statskassen.» Dersom det offentlige trenger privat grunn til for eksempel utvidelse av en vei, kan dette bare gjøres mot erstatning til grunneieren. Grunnloven beskytter ikke eieren mot rådighetsbegrensninger. Slike kan innføres gjennom ordinær lovgivning. Byggeforbudet i strandsonen er eksempel på innskrenkning i eiendomsretten som eieren må akseptere uten å ha krav på erstatning fra det offentlige. Etter naturmangfoldloven kan det bestemmes at områder skal være fredet når dette ansees ønskelig av vitenskapelige eller historiske grunner, eller på grunn av områdenes naturskjønnhet eller egenart. Sjøfuglreservatene og nasjonalparken er opprettet med hjemmel i naturvernlovgivningen for å ta vare på sjøfuglene, og Statsforvalteren mener en noe redusert mulighet for ferdsel gjennom deler av året for bruk av sjøfuglreservater til turområder, ikke bør vesentlig vektlegges i denne saken.

BIRDLIFE NORGE:

De har laget felles uttalelse til alle fylkene, og støtter forslaget fullt ut. De mener det er helt nødvendig for å opprettholde verneområdenes tiltenkte funksjon. De påpeker at enkelte av verneområdene også har funksjon som myteområder og at fuglene også da har behov for trygge områder for å søke næring. Dette er et argument for utvidet ferdselsforbud, men også for utvidet verneareal. Fuglene mater unger i flere uker etter at de er flyvedyktige. De viser også til at det er interessant og viktig at det er funnet signifikante forskjeller i hekketidspunkt mellom områder med og

uten vern. Birdlife mener også at samordning av regelverket er veldig kjærkomment, og et viktig forvaltningsgrep.

ALVE OG TROMLINGENE GRUNNEIERLAG:

Grunneierlaget støtter utvidelsen når det gjelder sjøfuglreservatene, men mener ferdselsforbudet ikke må være til hinder for beiting og tilsyn med dyra.

Statsforvalterens kommentar: *Sjøfuglreservatene har egen unntaksbestemmelse som ivaretar beiting i samsvar med tidligere bruksmåte og nødvendig ferdsel i denne forbindelse. Statsforvalteren legger til grunn at bestemmelsen, eller tilsvarende, videreføres i utvidelsestiden, og mener at dette sikrer at utvidelsen får små og akseptable konsekvenser for landbruksnæringen.*

KYSTVERKET:

De skriver ikke spesifikt hva de mener om utvidelse, men spesifiserer at det er viktig at det gis egne bestemmelser som sikrer drift og vedlikehold at Kystverkets installasjoner.

Statsforvalterens kommentar: *Sjøfuglreservatene har egne unntaksbestemmelser for å sikre drift, tilsyn og vedlikehold av fyrvesenets/Kystverkets anlegg. Disse bestemmelsene ble laget for å ivareta sikkerheten til sjøs gjennom en praktisk og funksjonell drift av bl.a. fyrstasjonene. Teknologisk utvikling har sørget for modernisering, og at vi nå har ubemannede fyr. Farledene har nylig fått oppgradert lykter og annen merking som krever minimalt med vedlikehold. I tillegg til fyrenes navigasjonsmessige verdi er fyrene og sjømerkene ofte spektakulære konstruksjoner med stor symbolverdi, og kan være kulturminner. Framleie og annen bruk av bygningsmassen til Kystverket mener Statsforvalteren må foregå på sjøfuglenes premisser utenfor forbudstiden, eller innenfor rammene som er satt i egne unntaksbestemmelser som fortsatt gjelder, eller tilsvarende bestemmelse.*

GRUNNEIERE OG BÅTFOLK I SØGNE v/ Randulf Roaldsnes:

De mener ikke noe om utvidelsen i sin alminnelighet, men vil gjøre oppmerksom på en særlig uheldig konsekvens: En liten badeplass på Kubbøya ved Songvår fyr vil ikke bli tilgjengelig om sommeren. Lokale folk mener dette er kronjuvelen i skjærgården. Det må finnes mulighet for å dispensere for bruk av denne plassen. Mange navn er listet opp som underskrevet.

Statsforvalterens kommentar: *Sjøfuglreservatene og nasjonalparken er opprettet med hjemmel i naturvernlovgivningen for å ta vare på sjøfuglene, og Statsforvalteren mener en noe redusert mulighet for ferdsel og rekreasjon gjennom deler av året for bruk av sjøfuglreservater til turområder, ikke bør vesentlig vektlegges i denne saken.*

AGDER FYLKESKOMMUNE:

Fylkeskommunen peker på at Agder har mange sikrede friluftslivsområder langs kysten som også omfatter viktige sjøfuglområder. De viser til at noen slike områder har både ferdselsforbud og omkringliggende områder uten, og at noen av disse områdene er populære besøksmål for både

båtfolk og padlere. Fylkeskommunen er enig i at det er gode grunner for å utvide dato for ilandstigningsforbudet noe. Samtidig vurderer de at Agderskjærgården er et nasjonalt viktig friluftslivsområde, og at båtfolket bør gis anledning til å besøke disse områdene i slutten av sommerferien. Med bakgrunn i det mener de at ferdselsforbudet bør settes fra 15. mars til 31. juli. De mener også at nytt kunnskapsgrunnlag viser at mange sjøfugl hekker i områder uten vern, og at det bør vurderes mer dynamisk vern som flyttes i tråd med fuglenes bruk av områdene.

Statsforvalterens kommentar: På Agderkysten er det i overkant av 460 holmer og skjær som er statlig sikret for allment friluftsliv. Ut av disse er det 9 stk. som helt eller delvis omfattes av ferdselsforbudet i sjøfuglreservatene og nasjonalparksonene. Foruten Herøya i Kristiansand og Askerøy-Stangholme i Tvedestrand, er de fleste små, eller relativt små holmer, som er eksponerte og kuperte, med mye fjell og klipper. Vår oppfatning er at det aller meste av disse områdene ikke er spesielt egnet for friluftsliv, og at hensynet til sjøfuglene derfor bør veie tyngst i denne saken. Friluftsliv og allmennhetens tilgang til natur er viktige hensyn, og tiltak som innebærer begrensninger på dette blir nøye vurdert. Sjøfuglreservatene i Agder utgjør bare en veldig liten del av det som kan kalles skjærgården. Steel C. (2003) oppgir at i underkant av 3 % av skjærgårdens øyareal i Agder er sjøfuglreservat. En enkel GIS-analyse tyder på «landområdene» med ferdselsforbud utgjør en enda mindre andel av kystlandskapet. I tillegg har mange av sjøfuglreservatene begrenset verdi for friluftslivet pga. blant annet sin beliggenhet og/eller topografi. Noen av områdene benyttes i dag for friluftsliv, i hovedsak på sommeren, men samlet sett vurderer vi at forlengelse av ferdselsforbudet i sjøfuglreservatene og nasjonalparksonene, vil ha en liten og akseptabel påvirkning på allmennhetens mulighet for friluftsliv i Agders skjærgård.

Det er et solid faglig grunnlag for å kunne si at perioden med ferdselsforbud til 15. juli ikke dekker hele hekkeperioden for flere arter. Eksempler på dette er sildemåke og makrellterne, hvor en betydelig del av ungene ikke er flygedyktige før i månedsskiftet juli/august. Selv om hovedtyngden av sjøfuglungene er flygedyktige 31. juli, viser det seg at en god del av ungene ikke er flygedyktige før et godt stykke ut i august for flere arter. Forstyrrelser og predasjon kan også medføre forsinket leggetidspunkt, eller omlegging av kull. Dette medfører også at sårbarheten forskyves tilsvarende utover i sesong. Vi vet også at sjøfuglene er sårbare etter at de er blitt flygedyktige, slik at et ferdselsforbud som strekker seg litt lenger enn «flygedyktighet» vil kunne være positivt for sjøfuglene.

Denne saken dreier seg kun om tidsrom for perioden med ferdselsforbud i sjøfuglreservatene. Av hensyn til sjøfuglene er det flere tiltak som kan bedre på situasjonen, men vi går ikke inn på det her.

LINDESNES KOMMUNE:

Kommunen er godt kjent med utfordringene til sjøfuglene og er grunnleggende positiv til alle tiltak som kan gjøres for å bedre situasjonen, herunder utvidelse av forbudstiden. Kommunen har 16 verneområder, og er ikke kjent med at de er mye brukt til friluftsliv. Mange er værharde og lite tilgjengelige. De påpeker at Lindesnes kommune er med på et mink- og sjøfuglprosjekt, for å holde kommunen fri for mink i viktige hekkeområder. Ferdelsforbudet må ikke være til hinder for dette arbeidet. Kommunen påpeker også Skjærgårdtjenestens arbeid med skilting i verneområdene. Dette kan være vanskelig å rekke før 15. mars, og det må kunne gis dispensasjon.

Statsforvalterens kommentar: I perioden med ferdselsforbud vil dette forhindre ordinær jakt på mink. Ferdelsforbudet forhindrer likevel ikke forvaltningsmyndigheten fra å iverksette tiltak og skjøtsel, eller innvilge dispensasjon til jakt eller andre tiltak som fremmer verneverdiene i verneområdet, og ikke er i strid med verneformålet. Dette må vurderes konkret i hvert enkelt tilfelle.

Opprydding av marint avfall er viktig også i sjøfuglenes hekkeområder, og en forlengelse av ferdselsforbudet vil legge noe begrensning på det frivillige oppryddingsarbeidet. Forlengelse av ferdselsforbudet vil ikke ha stor påvirkning på opprydding i forvaltningsøyemed, og det vil være anledning for å gi dispensasjon til slike tiltak etter en konkret vurdering.

NORSK FYRFORENING:

De er skeptiske fordi det vanskeliggjør vedlikehold og utleie av mange medlemsfyr. Dette er frivillig arbeid og utleie er mest aktuelt i sommerhalvåret. De minner om at fyrene er kulturminner som må brukes og vedlikeholdes. De har ellers et inntrykk av at fyrene og bruken fungerer godt sammen med sjøfuglene, og ønsker heller mer dynamisk forvaltning. De poengterer at mink er et stort problem flere steder, og ønsker mer jakt igangsatt av vernemyndighetene.

Statsforvalterens kommentar: *Sjøfuglreservatene har egne unntaksbestemmelser for å sikre drift, tilsyn og vedlikehold av fyrvesenets/Kystverkets anlegg. Disse bestemmelsene ble laget for å ivareta sikkerheten til sjøs gjennom en praktisk og funksjonell drift av bl.a. fyrstasjonene. Teknologisk utvikling har sørget for modernisering, og at vi nå har ubemannede fyr. Farledene har nylig fått oppgradert lykter og annen merking som krever minimalt med vedlikehold. I tillegg til fyrenes navigasjonsmessige verdi er fyrene og sjømerkene ofte spektakulære konstruksjoner med stor symbolverdi, og kan være kulturminner. Framleie og annen bruk av bygningsmassen til Kystverket mener Statsforvalteren må foregå på sjøfuglenes premisser utenfor forbudstiden, eller innenfor rammene som er satt i egne unntaksbestemmelser som fortsatt gjelder. Unntaksbestemmelser som er gitt for å sikre drift og vedlikehold av installasjonene til Kystverket, kan ikke uten videre overføres til andre formål/aktører, når installasjonen går ut av drift. Statsforvalteren mener det vil være hensiktsmessig at Miljødirektoratet vurderer om det er grunnlag for samtidig å endre slike (unntaks-)bestemmelser som henger sammen med ferdselsforbudet.*

Oppsummering av høringen

Statsforvalteren i Agder opplever hovedvekten av innspillene til høringen som positive eller nøytrale til utvidelse av ferdselsforbudet. Et fåtall mener utvidelse frem til 31. juli er tilstrekkelig, gjerne med utgangspunkt i ulemper for friluftslivet dersom ferdselsforbudet virker lenger. Et fåtall ønsker heller ikke utvidelse tidlig på året. Dette synes i stor grad å være begrunnet med bekymring for problemer i landbruket knyttet til grågåsutviklingen. Kun 4 innspill er svært negative til utvidelsen. Samordning av regelverket har ikke hatt stort fokus i flertallet av innspillene vi har mottatt.

Statsforvalteren i Agders tilråding

Statsforvalteren i Agder fremla et forslag til utvidet ferdselsforbud i sjøfuglreservater og tilsvarende nasjonalparker, basert på sjøfuglenes behov. Dette mener vi bør være det absolutt førende argumentet i diskusjonen rundt bestemmelsene for verneområder, som er opprettet nettopp for å beskytte sjøfuglene. Med naturkrisen som bakteppe, og nytt fokus på bevaring av natur, er dette også vedtatt i Naturavtalen, som vi må forholde oss til. FNs bærekraftsmål 15, «Livet på land», utpeker seg som et av bærekraftsmålene hvor Norge skårer dårligst. En bedre sikring av sjøfuglene i hekketiden vil

være et lite bidrag i riktig retning for å redusere tap av biologisk mangfold og verne truede arter i tråd med handlingsplanen «Mål med mening» (Meld. St. 40), som Stortinget vedtok 5. april 2022. Temaet sjøfugl berører også bærekraftsmålet «Livet i havet», hvor det er et delmål å forvalte og beskytte økosystemene i havet og langs kysten på en bærekraftig måte.

Høringen som har vært skal belyse eventuelt ukjente, eller særlig konfliktfylte konsekvenser av forslaget, slik at det kan tas en avgjørelse på et godt kunnskapsgrunnlag, som også beskriver konsekvensene av endringen. Statsforvalterens vurdering er at høringen ikke har avdekket nye, uforutsette konsekvenser av endringsforslaget. Friluftslivet er den interessen som tydeligst blir berørt av forslaget om å forlenge perioden med ferdselsforbud i sjøfuglreservatene. Statsforvalteren legger til grunn at eksisterende, relevante unntaksbestemmelser som er gitt i verneforskriftene videreføres. Unntakene som er gitt for ferdsel i forbindelse med yrkesfiske, beiting og vedlikehold av anlegg, samt i forbindelse med oppsyn, redningsaksjoner og tilsvarende virksomhet er derfor hensyntatt i våre vurderinger i tilrådingen. Under følger vår vurdering av konsekvenser for enkelte interesser.

Friluftsliv

På Agderkysten er det i overkant av 460 holmer og skjær som er statlig sikret for allment friluftsliv. Ut av disse er det 9 stk. som helt eller delvis omfattes av ferdselsforbudet i sjøfuglreservatene og nasjonalparksonene. Foruten Herøya i Kristiansand, og Askerøy-Stangholme i Tvedestrand, er de fleste små, eller relativt små holmer, som er eksponerte og kuperte, med mye fjell og klipper. Vår oppfatning er at det aller meste av disse områdene ikke er spesielt egnet for friluftsliv, og at hensynet til sjøfuglene derfor bør veies tyngre i denne saken. Friluftsliv og allmennhetens tilgang til natur er viktige hensyn, og tiltak som innebærer begrensninger på dette må bli nøye vurdert. Sjøfuglreservatene i Agder utgjør bare en veldig liten del av det som kan kalles skjærgården. Steel C. (2003) oppgir at i underkant av 3 % av skjærgårdens øyareal i Agder er sjøfuglreservat. En enkel GIS-analyse vi har gjort tyder på at «landområdene» med ferdselsforbud utgjør en enda mindre andel av kystlandskapet. I tillegg har mange av sjøfuglreservatene begrenset verdi for friluftslivet pga. blant annet sin beliggenhet og/eller topografi. Noen av områdene benyttes i dag til friluftsliv, i hovedsak på sommeren, men samlet sett vurderer vi at forlengelse av ferdselsforbudet i sjøfuglreservatene og nasjonalparksonene, vil ha en liten og akseptabel påvirkning på allmennhetens mulighet for friluftsliv i Agders skjærgård sett opp mot den alvorlige situasjonen for flere av sjøfuglartene.

Opprydding av marint avfall

Opprydding av marint avfall er viktig også i sjøfuglernes hekkeområder, og en forlengelse av ferdselsforbudet vil legge noe begrensning på det frivillige oppryddingsarbeidet. Forlengelse av ferdselsforbudet vil ikke ha særlig påvirkning på opprydding i forvaltningsøyemed, og det vil være anledning for å gi dispensasjon til slike tiltak etter en konkret vurdering.

Jakt

Den foreslåtte perioden med ferdselsforbud vil berøre jakttida for fem landlevende fuglearter, to gåsearter, rev, mink og sel. For de fleste av disse jaktbare artene er jakta i all hovedsak knyttet til andre områder enn hva sjøfuglreservatene gjelder, og interessekonflikten for disse vurderes til å være svært liten. Det er også jaktforbud i eksisterende forskrifter: *All jakt, fangst og bruk av skytevåpen er forbudt i tidsrommet fra og med 1. mars til og med 1. september*, så jaktmulighetene i

reservatene er allerede svært begrenset. Sel har jakttid både i begynnelsen og i slutten av den foreslåtte ferdselsforbudsperioden. Jakt på sel er kvotebegrenset. Vår vurdering er at det normalt ikke vil være noen stor interessekonflikt med jakt på sel og forlengelse av ferdselsforbudet i sjøfuglreservatene, og vi har heller ikke mottatt noen innspill på dette.

Kulturminner

Sjøfuglreservatene har egne unntaksbestemmelser for å sikre drift, tilsyn og vedlikehold av fyrvesenets/Kystverkets anlegg. Disse bestemmelsene ble laget for å ivareta sikkerheten til sjøs gjennom en praktisk og funksjonell drift av bl.a. fyrstasjonene. Teknologisk utvikling har sørget for modernisering, og at vi nå har ubemannede fyr. Farledene har nylig fått oppgradert lykter og annen merking som krever minimalt med vedlikehold. I tillegg til fyrenes navigasjonsmessige verdi er fyrene og sjømerkene ofte spektakulære konstruksjoner med stor symbolverdi, og kan være kulturminner. Framleie og annen bruk av bygningsmassen til Kystverket mener Statsforvalteren må foregå på sjøfuglernes premisser utenfor forbudstiden, eller innenfor rammene som er satt i egne unntaksbestemmelser som fortsatt gjelder. Unntaksbestemmelser som er gitt for å sikre drift og vedlikehold av installasjonene til Kystverket, kan ikke uten videre overføres til andre formål/aktører, når installasjonen går ut av drift. Statsforvalteren mener det er naturlig å vurdere dette sammen med ferdselsforbudet, for ferdsel til installasjoner eller bygg som ikke lenger har funksjon utover å være et historisk bygg/anlegg eller kulturminne.

Eiendomsretten og erstatning

Grunnloven verner om privat eiendomsrett på overordnet nivå. Grunnlovens § 105 sier: «Fordrer statens tarv at noen må avgi sin rørlige eller urørlige eiendom til offentlig bruk, så bør han eller hun ha full erstatning av statskassen.» Dersom det offentlige trenger privat grunn til for eksempel utvidelse av en vei, kan dette bare gjøres mot erstatning til grunneieren. Grunnloven beskytter ikke eieren mot rådighetsbegrensninger. Slike kan innføres gjennom ordinær lovgivning. Byggeforbudet i strandsonen er eksempel på innskrenkning i eiendomsretten som eieren må akseptere uten å ha krav på erstatning fra det offentlige. Etter naturmangfoldloven kan det bestemmes at områder skal være fredet når dette ansees ønskelig av vitenskapelige eller historiske grunner, eller på grunn av områdenes naturskjønnhet eller egenart. Sjøfuglreservatene og nasjonalparken er opprettet med hjemmel i naturvernlovgivningen for å ta vare på sjøfuglene. Når det gjelder redusert mulighet for ferdsel gjennom deler av året for bruk av sjøfuglreservater til turområder, mener Statsforvalteren at dette er et hensyn som ikke bør vesentlig vektlegges i forhold til hensynet til sjøfuglernes behov for ro i hekketiden.

I denne saken er det ikke vurdert å verne nye areal, men kun endring av enkelte bestemmelser som regulerer ferdsel. For å få erstatning som følge av vern, må man ha lidd et økonomisk tap som følge av vernet. Statsforvalteren mener at en utvidelse av ferdselsforbudet ikke gir grunnlag for erstatning.

For 2 spesifikke verneområder: Øvre og nedre Svinhomen naturreservat i Flekkefjord og Gåseholmen naturreservat i Kristiansand, ønsker Statsforvalteren å tilråde en unntaksbestemmelse for eiere/brukere av fritidsbolig. Den ene fritidsboligen ligger i sin helhet innenfor verneområdene, og i sonen med ferdselsforbud. Den andre like utenfor. En utvidelse av ferdselsforbudet uten unntak, vil virke urimelig innskrenkende på bruken av disse fritidsboligene, mener Statsforvalteren.

Økonomi/forvaltning

Flere høringsparter har etterlyst mer tilsyn og oppfølging av sjøfuglreservatene. Statsforvalteren vurderer at en utvidelse av ferdselsforbudet vil skape kostnader til forvaltningen og naturoppsyn. Endringen vil medføre kostnader knyttet til skilting/merking og informasjon mv. Det er blitt påpekt i høringen av flere instanser, at en endring bør følges opp med økt naturoppsyn for å sikre at de nye bestemmelsene blir fulgt. Uavhengig av økt bemanning/oppsyn, må det forventes en økning i antall forvaltningsoppgaver som dispensasjonssøknader, ulovlighetsoppfølging med videre. Statsforvalteren har ikke gått nærmere inn på kostnadsoverslag av slike fremtidige utgifter.

Øvre og Nedre Svinholmen naturreservat i Flekkefjord og Gåseholmen naturreservat i Kristiansand

Gåseholmen er en liten holme med en fritidsbolig mellom Vestre Randøya og Ledholmen i Kristiansand kommune. Den er del av Gåseholmen naturreservat og ferdselsforbudet her dekker hele holmen, og legger stor begrensning på bruk av holmen som feriested. Vi har mottatt høringsinnspill fra eiere, og de skriver at de gjeldende ferdselsforbud til 15. juli er til å leve med, og at de opplever at de hekkende fuglene her forlater området før 15. juli. Overvåkingen av sjøfuglreservater gjennom flere tiår viser at sjøfuglenes bruk av hekkeplassene vanligvis ikke er stabil, men er generelt i endring. Både antall hekkende fugl og hvilke arter som hekker endrer seg over tid. For en langsiktig bevaring og forvaltning av sjøfuglenes hekkeplasser er det derfor nødvendig med en periode med ferdselsforbud som omfatter sjøfugl generelt og ikke av hensyn til enkelte arter. For å begrense ulempen for eierne av fritidsboligen på Gåseholmen vil vi derfor foreslå et unntak som innebærer lovlig ferdsel for eierne/brukerne i sjøfuglreservatet etter 15. juli, men bare dersom hekkende sjøfugl har forlatt området. For allmennheten foreslår vi at perioden med ferdselsforbudet vil være som for de andre sjøfuglreservatene.

Øvre Svinholmen er en veldig liten holme i Stolsfjorden i Flekkefjord kommune. Den er del av Øvre og Nedre Svinholmen naturreservat. Grunneierne her har en fritidsbolig som ligger tett inntil verneområdet. Vi har ikke mottatt høringsinnspill fra grunneierne, men en utvidelse av ferdselsforbudet med to måneder vil være svært inngripende for bruken av fritidsboligen og holmen. Overvåkingen av sjøfuglreservater generelt gjennom flere tiår viser at sjøfuglenes bruk av hekkeplassene vanligvis ikke er stabil, men er generelt i endring. Både antall hekkende fugl og hvilke arter som hekker endrer seg over tid. For en langsiktig bevaring og forvaltning av sjøfuglenes hekkeplasser er det nødvendig med en periode med ferdselsforbud som omfatter sjøfugl generelt og ikke av hensyn til dagens eller tidligere situasjon. For Øvre og Nedre Svinholmen har vi data som viser at den tidligere fiskemåke og makrellternekolonien forsvant midt på 1990-tallet. De senere årene viser et fåtall hekkende par arter, stort sett på Nedre Svinholmen. For å begrense ulempen for eierne av Øvre Svinholmen, og sikre likebehandling, vil vi foreslå et unntak som innebærer lovlig ferdsel for eierne/brukerne i sjøfuglreservatet etter 15. juli, men bare dersom hekkende sjøfugl har forlatt området. For allmennheten foreslår vi at perioden med ferdselsforbudet vil være som for de andre sjøfuglreservatene.

Forslag til endringer i Agder

Statsforvalteren tilrår en utvidelse av ferdselsforbudet i alle Agders sjøfuglreservater og nasjonalparker med verneformål spesifikt mht. sjøfugl og deres hekkeplasser. Dette vil medføre endring av totalt 56 verneforskrifter, jf. vedlegg 1. Vi mener perioden med ferdselsforbud bør dekke tilnærmet hele hekkesesongen for de artene vi her omtaler som «sjøfugl». Statsforvalteren mener det er faglig god dekning for å si at hekkeperioden i Agder strekker seg fra om lag 15. mars til 15. august, og at det i samme periode bør være ferdselsforbud.

Statsforvalteren tilrår også en samordning av regelverket for å tydeliggjøre og forenkle forvaltningen av sjøfuglreservatene i Skagerrak. Dette anbefaler vi ut fra sjøfuglernes sammenfallende økologi og utfordringer i dette området, og vi ser heller ikke at det har kommet innspill som vesentlig tilsier at differensiert forvaltning av ferdselsforbudet er nødvendig langs Agderkysten og i Oslofjorden.

Statsforvalteren i Agder ønsker at bestemmelsen med ferdselsforbud er likelydende for alle verneområdene (i alle fylkene). Samtidig bør bestemmelsen være klar og tydelig på hvilke former for ferdsel den omfatter. Statsforvalteren ser at det i dag finnes flere varianter av ordlyden i ferdselsforbudet i de ulike forskriftene. Vi tilrår derfor at det utformes en ny bestemmelse som også avklarer nærmere hvordan nye former for «ferdsel» som ikke var påtenkt i de gamle forskriftene, skal forstås mht. ferdselsforbudet. Dronebruk og annen aktivitet i luftrommet er eksempler.

I Agder finnes flere eksempler på at sjøfuglreservatene eller nasjonalparker inneholder fyrstasjoner og annen bebyggelse eller installasjoner fra Kystverket (fyrvesenet). Det er knyttet egne bestemmelser i verneforskriften til disse. Statsforvalteren vil oppfordre Miljødirektoratet til å vurdere behovet for samtidig endring, eller tilpassing til ny situasjon for disse, dersom ferdselsforbudet endres. Det gjelder særlig: Songvaar, Hellersøya og Kubbøya naturreservat samt Øksø naturreservat i Kristiansand kommune (pkt. IV).

Til sist vil vi tilråde en unntaksbestemmelse for to spesifikke sjøfuglreservat hvor det finnes eksisterende fritidsbebyggelse innenfor, eller i umiddelbar nærhet til ferdselsforbudet.

For Gåseholmen naturreservat i Kristiansand foreslår vi følgende unntaksbestemmelse:
«Bestemmelsene i pkt. IX er ikke til hinder for at brukere av fritidsbebyggelsen på holmen kan ferdes og oppholde seg i verneområdet på Gåseholmen etter 15. juli i de tilfellene hvor sjøfuglene har avsluttet sin hekkeaktivitet i området».

For Øvre og Nedre Svinholmen naturreservat i Flekkefjord kommune foreslår vi følgende unntaksbestemmelse: *«Bestemmelsene i pkt. IX er ikke til hinder for at brukere av fritidsbebyggelsen på holmen kan ferdes og oppholde seg i verneområdet på Øvre Svinholmen etter 15. juli i de tilfellene hvor sjøfuglene har avsluttet sin hekkeaktivitet i området».*

Tilråding – utvidelse av ferdselsforbudet i sjøfuglreservater og nasjonalparksoner

Vedlegg

Vedlegg nr. 1 – Liste over verneområdene tilrådingen gjelder

Vedlegg nr. 2 – Høringsbrev med mottakerliste

Vedlegg nr. 3 – Mottatte innspill i forbindelse med høringen